

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nybyggnad för vissa militära institutioner i Stockholm; given Stockholms slott den 15 februari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations- och finansdepartementen anmäler statsrådet Sköld i egenskap av särskilt förordnad föredragande fråga om nybyggnad för vissa militära institutioner i Stockholm samt anför därvid följande.

Enligt planerna för utflyttning från Stockholm av vissa i Stockholms garnison ingående truppförband skall Svea livgarde förläggas till Sörentorp å

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 91.

Järvafältet. Sedan några år pågår vid Sörentorp utbyggnad av det för regementet erforderliga etablissemnet. Delar av regementet ha redan erhållit plats i den nya förläggningen. Återstående delar beräknas kunna överflyttas sommaren 1946. I samband därmed frigöres helt det av regementet hittills disponerade kasernetablissemnet i Stockholm.

Intill Svea livgardes kasernetablissemnet belägna kaserner — förutvarande Göta livgardes kasernetablissemnet — disponeras nu av Stockholms luftvärnsregemente. Riksdagen har emellertid beslutat, att luftvärnsregementet skall förläggas till Norrtälje, samt anvisat medel för påbörjande av nytt etablissemnet.

Frågan om det framtida utnyttjandet av nu nämnda i Stockholm belägna kasernetablissemnet (markområden) har tidigare anmälts för riksdagen i propositionen 1944:174. Jag anförde därvid, att — sedan nya lokaler utan allt för långt dröjsmål blivit iordningställda för luftvärnsregementet, vilket ur olika synpunkter vore lämpligt — den mark, å vilken luftvärnsregementets nuvarande etablissemnet är beläget, i fortsättningen borde utnyttjas för bostads- och liknande ändamål. Däremot syntes efter Svea livgardes utflyttning hinder icke föreligga att även i fortsättningen under överblickbar tid disponera detta förbands kaserner för militära ändamål, under förutsättning dock att militär trupp icke förlades till lokalerna. Beträffande sistnämnda etablissemnet ansåg jag mig i princip kunna ansluta mig *dels* till ett av arméns fortifikationsförvaltning framlagt förslag, enligt vilket etablissemnet efter erforderliga ombyggnader och moderniseringar skulle tagas i anspråk för vissa till Stockholm förlagda staber — fjärde militärbefälsstaben och kommandantsstaben i Stockholm — för rådfrågningsbyrå för Stockholms inskrivningsområde, för försvarsstabens fotoanstalt samt, eventuellt, för arméns officersskolor, *dels ock* till ett av 1940 års militära byggnadsutredning framställt förslag, enligt vilket i sistnämnda etablissemnet skulle beredas plats jämväl för centralt bok- och blankettförråd. Framlagt förslag om koncentring till etablissemnet av arméns officersskolor fann jag vara i behov av överarbetning.

Kostnaderna för erforderliga ombyggnads- och iståndsättningsarbeten å Svea livgardes etablissemnet hade av militära byggnadsutredningen uppskattats till 1 900 000 kronor. Motsvarande kostnader för förutvarande Göta livgardes etablissemnet hade av utredningen — förutsatt att Stockholms luftvärnsregemente skulle komma att kvarligga i Stockholm relativt lång tid — uppskattats till 400 000 kronor.

För egen del beräknade jag kostnaderna för anordnande av nämnda lokaler för försvarsstabens fotoanstalt och för centralt bok- och blankettförråd till 415 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, vilket belopp borde ställas till förfogande. Med hänsyn till osäkerheten rörande vid vilken tidpunkt nya lokaler kunde beräknas för Svea livgarde och Stockholms luftvärnsregemente, av vilken anledning det icke syntes tillrådligt att helt bortse från förefintliga brister i de nuvarande lokalerna, borde vidare 600 000 kronor disponeras för avhjälpande av de allvarligaste olägenheterna. Förekommade iståndsättningsarbeten borde emellertid bedrivas så att de i största möjliga mån bleve

till nytta även efter genomförandet av den ändrade dispositionen av Svea livgardes kasernetablissemment. Kostnaderna för ifrågavarande iståndsättnings- och ombyggnadsarbeten (415 000 + 600 000 =) 1 015 000 kronor borde utgå från vederbörligt inom försvarsbeslutets kostnadsram uppfört kvotanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. I övrigt ansåg jag mig icke kunna vid detta tillfälle ingå på en bedömning av medelsbehovet i övrigt.

Riksdagen fann (skrivelse nr 383), att ett utnyttjande av Svea livgardes kaserner för militärt ändamål jämväl efter utflyttningen av förbandet kunde anses erbjuda påtagliga fördelar. Enligt riksdagens mening hade det varit önskvärt, att frågan kunnat bedömas med utgångspunkt från ett fullständigt program rörande etablissemmentets utnyttjande. Riksdagen fann sig emellertid icke vilja motsätta sig att i princip godkänna förslag, som för överskådlig tid syntes innebära ett disponerande av Svea livgardes kaserner för militära ändamål. Därest tvingande skäl icke föreläge att omedelbart vidtaga åtgärder som medförde denna konsekvens, vore det emellertid önskvärt, att frågan om det framtida utnyttjandet av etablissemmentet ånyo underställdes riksdagen i samband med definitiva förslag i fråga om det lämpligaste sättet för kasernernas disponerande. Riksdagen medgav, att vederbörligt kvotanslag fick anlitas för de föreslagna iståndsättnings- och ombyggnadsarbetena.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att principbeslut föreligger av huvudsaklig innebörd, att förutvarande Göta livgardes kasernetablissemment efter Stockholms luftvärnsregementets utflyttning till Norrtälje icke längre skall utnyttjas för militära ändamål samt att Svea livgardes etablissemment skall efter gardets utflyttning till Järvafältet efter erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten i fortsättningen utnyttjas för huvudsakligen vissa till Stockholm förlagda staber m. m. Härvid har förutsatts, att av förutvarande Göta livgarde disponerade markområden skola frigöras för civila behov.

Någon ändring härutinnan har under den fortsatta utredningen av hithörande spörsmål icke ifrågasatts. Däremot har under utredningen ifrågasatts, huruvida icke föreliggande behov av lokaler för de militära institutionerna borde tillgodoses genom uppförande av erforderliga *nybyggnader* å platsen för Svea livgardes nuvarande etablissemment, vilket sålunda skulle helt rivas. I detta hänseende må följande framhållas.

I skrivelse den 20 december 1944 framlade arméns fortifikationsförvaltning förslag till anordnande av lokaler inom Svea livgardes kasernetablissemment för försvarsstabens fotoanstalt samt centralt bok- och blankettförråd. Kostnaderna för erforderliga ombyggnadsarbeten beräknades till 570 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, innebärande en merkostnad av 155 000 kronor i förhållande till i propositionen 1944: 174 för ändamålet beräknat belopp. Härjämte anmäldes avsikten vara att i samband med ombyggnadsarbetena med anlitan av underhållsmedel utföra vissa iståndsättningsarbeten.

I syfte att nedbringa kostnaderna anbefalldes fortifikationsförvaltningen att verkställa överarbetning av förslaget. I skrivelse den 19 februari 1945 framlade ämbetsverket resultatet av denna överarbetning. Ämbetsverket före-

slog vissa begränsningar i ombyggnadsprogrammet och uppskattade kostnaderna för detsamma till 415 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Kostnaderna för iståndsättningsarbetena beräknades emellertid till högre belopp än tidigare eller till inemot 200 000 kronor. Samtidigt härmed framlade fortifikationsförvaltningen en preliminär plan för det framtida utnyttjandet av övriga delar av etablissementet, innebärande bland annat, att dit skulle förläggas lokaler jämväl för centrala värnpliktsbyrån, östra flygbasområdets stab och de militära högskolorna. Kostnaderna för erforderliga arbeten uppskattades till, bortsett från de militära högskolorna, inemot 2 300 000 kronor, därav inemot 850 000 kronor för iståndsättningsarbeten. Inalles skulle således för iordningställande av etablissementet erfordras, bortsett från högskolorna, (415 000 + 200 000 + 2 300 000 =) 2 915 000 kronor enligt prisläget den 1 juni 1941. Förslaget innebar, att hela det för Svea livgarde nu disponerade kasernområdet skulle för framtiden tagas i anspråk för militära ändamål.

Efter besök på platsen fann jag angeläget låta undersöka, huruvida icke möjligheter kunde föreligga att åstadkomma en sådan lösning av aktuella lokalbehov på längre sikt som förutsatte ianspråktagande av byggnader och uppförande av eventuella nybyggnader inom en *begränsad del* av kasernområdet. Åt fortifikationsförvaltningen uppdrogs att verkställa utredning härutinnan, varvid en utbyggnad etappvis borde övervägas och planerna utarbetas med tanke på att lokalbehovet för de militära högskolorna skulle tillgodoses i anslutning till etablissementet.

Till efterkommande härav har fortifikationsförvaltningen verkställt ytterligare utredning i ärendet. Resultatet av utredningen har överlämnats med skrivelse den 15 september 1945. Samtidigt har ämbetsverket anmält resultatet av verkställd utredning rörande möjligheterna att tillgodose det aktuella lokalbehovet genom nybyggnader i erforderlig omfattning. Ämbetsverket har anfört i huvudsak följande.

Den fortsatta utredningen av detta ärende hade, med beaktande av vad som anförts i en inom försvarsdepartementet upprättad, den 18 maj 1945 dagtecknad promemoria, inriktats på ett ianspråktagande för ifrågavarande ändamål av allenast södra delen av Svea livgardes nuvarande kasernområde, varvid det utrymmesbehov, som icke kunnat täckas genom utnyttjande av därå befintliga byggnader — kanslihuset och kasernflyglarna — avsetts skola tillgodoses genom nybyggnader inom den ianspråktagna delen av kaserngården.

Jämsides med den sålunda verkställda utredningen hade vidare genom ämbetsverkets försorg utarbetats ett förslag för tillgodoseende av samtliga förevarande lokalbehov genom nybyggnad. Detta förslag hade ursprungligen varit avsett att tjäna såsom jämförelseobjekt till ombyggnadsförslaget. Emellertid hade nybyggnadsförslaget i sin slutliga utformning befunnits erbjuda beaktansvärda fördelar i jämförelse med ombyggnadsförslaget, varför fortifikationsförvaltningen funnit sig böra framlägga detsamma såsom alternativt förslag.

I båda alternativen inginge, i överensstämmelse med vad i förutnämnda promemoria angivits, lokaler för de militära högskolorna. Däremot hade en tidigare föreslagen stallbyggnad funnits böra förläggas till annan plats, och hade ämbetsverket i sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 anmält behov av medel härför.

Beträffande lokalbehovet för högskolorna hade samråd skett med cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt arméns officersutbildningskommitté. Däremot hade samråd med byggnadsstyrelsen och 1945 års markkommission icke medhunnits.

Beträffande de olika alternativen — om- och tillbyggnad eller nybyggnad — inhämtas av fortifikationsförvaltningens skrivelse i huvudsak följande.

Alternativ I. Om- och tillbyggnad. Detta förslag bygger i allt väsentligt på de principer, som angivits i ämbetsverkets yttrande den 19 februari 1945 samt förutnämnda promemoria den 18 maj 1945. De militära högskolorna ha inrymts i en kasernlänga och en därmed sammanhängande nybyggnad på kaserngårdens östra del. I en motsvarande nybyggnad på kaserngårdens västra del ha inrymts tjänstebostäder för maskinist, eldare och vaktmästare, lunchlokaler för kvinnlig personal och värnpliktiga vid staberna och centrala värnpliktsbyrån, värmecentral, pjäshall och gymnastiksal. Genom detta förslag tillgodoses lokalbehovet för fjärde militärbefälsstaben, kommandantsstaben (tillika Stockholms försvarsområdestab), centrala värnpliktsbyrån, östra flygbasområdets stab, de militära högskolorna, arméns truppslagsofficersskolor, centrala bok- och blankettförrådet och försvarsstabens fotoanstalt.

Detaljerna i förslaget framgå av en vid fortifikationsförvaltningens skrivelse den 15 september 1945 fogad beskrivning till skissförslag för disponering av Svea livgardes etablissement.

Kostnaderna för erforderliga om- och nybyggnadsarbeten ha av ämbetsverket uppskattats till 5 280 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945, därav 780 000 kronor beräknats belöpa å iståndsättningsarbeten.

Alternativ II. Nybyggnad. Vid nybyggnadsförslagets uppgörande har fortifikationsförvaltningen utgått ifrån att Svea livgardes kasernområde även i detta fall skulle tagas i anspråk. Detta område, som i den år 1931 fastställda stadsplanen för Stockholms stad upptagits som A-område, d. v. s. reserverats för allmänna byggnader, har ansetts vara det lämpligaste som i detta sammanhang kan komma i fråga med hänsyn till önskvärdheten av att ifrågavarande lokaler förläggas i närheten av såväl militärstabsbyggnaden vid Östermalmsgatan som militärförvaltningarnas ämbetshus å Ladugårdsgården men likväl, av luftskyddshänsyn, på något avstånd från nämnda byggnader. Då tomtmarken vid nybyggnad kan bättre utnyttjas än vid ombyggnad är möjligt, har den ianspråktagna delen av kasernområdet kunnat avsevärt minskas i jämförelse med ombyggnadsalternativet.

Förslaget innebär i korthet, att lokaler för högskolorna och truppslagskolorna sammanförts till en högre och centralt liggande byggnad samt tvenne i vinkel mot denna ställda flygelbyggnader. Kring denna byggnadsgrupp som kärna förläggas vid Linnégatan två byggnader, den östra innehållande lokaler för militärbefäls- och kommandantsstaberna samt lunchrum för stabernas offi-

cerare, den västra innehållande lokaler för värnpliktsbyrån och flygbasområdesstaben. Bok- och blankettförrådet, centraltryckeriet och fotoanstalten förläggas i en särskild byggnad vid Banérgatan. Lunchrum för kvinnlig personal och värnpliktiga samt bostäder inrymmas i en särskild mindre byggnad.

Kostnaderna för nybyggnadsalternativet ha av fortifikationsförvaltningen uppskattats till 6 780 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945.

Jämförelse mellan de båda alternativen. I skrivelsen den 15 september 1945 har fortifikationsförvaltningen anställt en jämförelse mellan ifrågasvarande båda alternativ och därvid anfört följande.

En jämförelse mellan de båda alternativen utfölle i flera hänseenden avgjort till nybyggnadsförslagets förmån. Vid detta alternativ hade det varit möjligt att helt dimensionera de särskilda byggnaderna med hänsyn till föreliggande lokalbehov. Vid ombyggnadsalternativet hade tvånget att anpassa planlösningen till befintliga byggnader medfört, att en viss ej önskvärd splittning av lokalgrupperna icke alltid kunnat undvikas. Den största olägenheten vid ombyggnadsförslaget låge emellertid däri, att de gamla byggnaderna till större delen utgjordes av logementsrum om 60 kvadratmeters golvareal och 10 meters rumsdjup och i svårigheten att effektivt utnyttja och lämpligt belysa denna rumsvolym för det nya behovet av ett stort antal mindre tjänsterum med golvytor mellan 9 och 25 kvadratmeter. Förhållandet belystes av en jämförelse mellan de båda alternativens byggnadsvolym, som för ombyggnadsförslaget uppginge till 135 000 kubikmeter under det att nybyggnadsförslaget upptog allenast 85 000 kubikmeter. Ombyggnadsförslaget tillskapade såsom lagerlokaler lämpliga källare av allenast 2 000 kvadratmeter golvyta under det att nybyggnadsförslaget innehöll en golvyta av 4 700 kvadratmeter.

Byggnadskostnaderna för nybyggnadsförslaget vore (6 780 000 — 5 280 000 =) 1 500 000 kronor högre än motsvarande kostnader för om- och tillbyggnad. Emellertid frigjordes vid nybyggnad tomtmark, utöver den vid om- och tillbyggnadsalternativet frigjorda, för ett beräknat värde, med tillämpning av ett försiktigt beräkningssätt, av 850 000 kronor, varför skillnaden skulle uppgå till högst (1 500 000 — 850 000 =) 650 000 kronor. Härtill komme, att de årliga uppvärmningskostnaderna för ombyggnadsalternativet beräknades bliva 21 000 kronor högre än för nybyggnadsförslaget, varjämte de årliga underhållskostnaderna beräknats bliva 10 000 kronor högre. Med hänsyn härtill syntes den högre byggnadskostnaden för nybyggnad kunna beräknas bliva utjämnad efter omkring 20 år.

Ur arkitektonisk synpunkt kunde anföras, att gardeskasernen och i synnerhet dess effektfullt artikulerade mittparti mot söder onekligen ägde ett visst värde i estetiskt hänseende och i egenskap av tidstypisk kasernarkitektur men att å andra sidan just dess karaktär av kasern torde mindre väl förena sig med dess ifrågasatta nya användning.

Beträffande arbetstiden för de olika alternativen vore slutligen att märka, att uppförandet av de för staberna och värnpliktsbyrån avsedda nybyggnaderna kunde påbörjas utan avvaktande av kasernbyggnadernas rivning.

Under återopande av vad sålunda anförts har fortifikationsförvaltningen uttalat, att ämbetsverket av de framlagda förslagen funnit det som avser nybyggnad vara att obetingat föredraga. Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att detta förslag måtte komma till utförande.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av 1945 års markkommission den 20 oktober och av byggnadsstyrelsen den 23 oktober 1945.

1945 års markkommission har anfört följande.

Under kommissionens förhandlingar hade statens representanter meddelat, att Svea livgardes kasernområde efter gardets utflyttning till Järvafältet fortfarande komme att vara behövt för statliga ändamål. Till följd härav hade stadens representanter i kommissionen, som framställt önskemål att staden måtte få förvärva kasernområdet, frånfällt detta önskemål. Vid detta förhållande hade markkommissionen — om det ansåges nödvändigt att fortfarande utnyttja kasernområdet för militära ändamål — för sin del ingen erinran mot att kasernområdet disponerades på föreslaget sätt. Med erinran om den rådande bristen på mark för såväl statliga som kommunala ändamål ville kommissionen emellertid understryka vikten av att tillgänglig mark utnyttjades så effektivt som möjligt.

Byggnadsstyrelsen har anfört följande.

Genom planerade nybyggnader för krigsarkivet och i form av tillbyggnader till ämbetshuset å Ladugårdsgårde komme åtskilliga lokaler att frigöras, vilka för närvarande disponerades för militära ändamål och utgjordes av dels förhyrningar, vilka vid avflyttning syntes böra avvecklas, dels utrymmen inom statens historiska museum och Artillerigården, vilka lämpligen borde utnyttjas för andra ändamål, och dels hela ämbetsbyggnaden vid Rödbodtorget, Jakobsgratan 30, innehållande 190 rum med en sammanlagd nettoyta av 3 500 kvadratmeter. Genom uppförandet av krigsarkivets nybyggnad frigjordes dessutom inom militärbefälsstabsbyggnaden, Östermalmsgatan 87, 16 rum med en sammanlagd golyta av 667 kvadratmeter, vilka lokaler borde kunna utnyttjas för andra militära ändamål.

I betraktande härav och då genom krigsorganisationens avveckling ytterligare ett stort antal lokaler kunde förväntas bli lediga samt försvarets framtida organisation för närvarande övervägdes syntes vissa svårigheter för närvarande möta att med full säkerhet överblicka det lokalbehov för försvarets räkning, som under den närmaste tiden komme att göra sig gällande.

I fråga om de nu föreliggande förslagen hade styrelsen intet att i och för sig erinra mot att Svea livgardes tomtområde toges i anspråk för avsedda ändamål. På grund av kronans brist på välbelägen byggnadsmark i Stockholm ville styrelsen samtidigt framhålla vikten av att icke någon del av det för närvarande av Svea livgarde och Stockholms luftvärnsregemente disponerade området avyttrades, utan att detta i sin helhet reserverades för statliga ändamål.

De båda alternativa förslagen hade av fortifikationsförvaltningen beräknats draga en kostnad av, till- och ombyggnadsförslaget 5 280 000 kronor och nybyggnadsförslaget 6 780 000 kronor. Genom till- och ombyggnad skulle, trots de höga kostnaderna, på grund av de befintliga byggnadernas art och måttförhållanden icke kunna erhållas rationella planlösningar och fullgoda lokaler. I betraktande härav syntes det vara mera ekonomiskt förtänksamt att lägga nybyggnadsalternativet till grund för ett eventuellt utförande.

Styrelsen önskade även framhålla, att de företedda förslagen icke kunde anses vara annat än en preliminär utredning, ägnad att klarlägga företagens och kostnadernas ungefärliga omfattning. På grund härav och då en mera ingående prövning av föreliggande lokalbehov m. m. icke kunnat ske, hade styrelsen icke kunnat ingå på en detaljgranskning av förslagen. Styrelsen förutsatte, att slutgiltigt förslag komme att utarbetas genom styrelsens försorg på samma sätt som skett med övriga militära ämbetsbyggnader i Stockholm.

För närvarande ville styrelsen endast nämna, att tomtutrymmet i nybyggnadsalternativet förefölle väl knappt tillmätt, varför erforderliga jämkningar borde övervägas vid ett slutligt utarbetande.

Vad kostnaderna beträffade kunde dessa på utredningens nuvarande stadium ej av styrelsen med säkerhet bedömas, men syntes de angivna totalbeloppen vara väl lågt beräknade, för det fall förslagen skulle komma till utförande i föreliggande skick. Enligt hos styrelsen överslagsvis gjorda beräkningar skulle sålunda till- och ombyggnadsförslaget komma att draga en kostnad av omkring 6 000 000 kronor och nybyggnadsförslaget omkring 7 250 000 kronor.

Med anledning av vad byggnadsstyrelsen anfört rörande svårigheten att för närvarande bedöma behovet av lokaler för de militära organen har jag anmodat chefen för försvarsstaben att förebringa utredning rörande den framtida dispositionen av militärstabsbyggnaden under förutsättning att de militära högskolorna, krigsarkivet och försvarsstabens krigshistoriska avdelning samt försvarsstabens fotoanstalt utflyttas till under uppförande varande eller planerade byggnader. I angivna hänseende verkställd utredning utvisar, att inom militärstabsbyggnaden — som, bortsett från tjänstebostäder och bibliotek, innehåller 327 rum — skulle för överbefälhavaren med personlig stab, försvarsstaben och arméledningen erfordras 319 rum. Såsom utgångspunkt för beräkningarna har därvid tagits det av den s. k. högkvartersskommittén i september 1945 framlagda organisationsförslaget för försvarsstaben och arméledningen. Genom utflyttningen ledigblivna utrymmen ha tänkts skolas disponeras av de avdelningar av försvarsstaben och arméledningen, vilka för närvarande disponera lokaler (omkring 50 rum) i kronans fastighet Jakobsgatan 30 eller för vilka lokaler förhyras i öppna marknaden (hyreskostnad omkring 65 000 kronor för år).

Föredraganden.

Under de senaste åren ha betydande svårigheter förelegat att tillgodose lokalbehovet för de till Stockholm förlagda militära förvaltnings- och stabsorganen. För förvaltningsorganens del ha åtgärder vidtagits för behovets tillgodoseende på längre sikt genom uppförande av nya förvaltningsbyggnader å Ladugårdsgårde. För stabsorganens del ha hittills tillgängliga utrymmen i statliga byggnader icke varit tillräckliga; omfattande förhyrningar av kontors- och bostadslägenheter ha måst ske. Till en del ha dessa förhyrningar varit en följd av den ansvällning av verksamheten som betingats av beredskapsförhållandena, till en del ha de motiverats av den utökade organisation som 1942 års försvarsbeslut inneburit. Härtill kommer att vissa av försvarsstabens fotoanstalt nu inom militärstabsbyggnaden i Stockholm utnyttjade lokaler befunnits ur olika synpunkter otillfredsställande samt att behov uppstått att bereda lokaler för ett för försvaret gemensamt, till Stockholm förlagt centralt bok- och blankettförråd, vilket enligt riksdagens beslut skall inrättas i rationaliseringsyfte.

Under år 1943 anmäldes behov av omfattande och kostnadskrävande iständsättningsarbeten å de kasernetablissemang som utnyttjades av Svea livgarde

och Stockholms luftvärnsregemente. Då enligt statsmakternas beslut det förra förbandet inom en snar framtid skulle utflytta till Järvafältet och även frågan om utflyttande av luftvärnsregementet från Stockholm var aktuell fann jag vid bedömandet av ändamålsenligheten av berörda förslag till iståndsättningsarbeten nödvändigt taga under övervägande frågan om det framtida utnyttjandet av etablissemnten. Tanken låg då nära till hands att för tillgodoseende av det lokalbehov, som enligt vad nyss anförts förelåg, utnyttja det utrymme, som frigjordes efter beslutad eller ifrågasatt utflyttning av förenämnda truppförband. Av arméns fortifikationsförvaltning i sådant hänseende verkställd utredning visade, att förutsättningar förelågo att efter erforderliga om- och tillbyggnader samt iståndsättningsarbeten använda det av Svea livgarde disponerade etablissemntet för dessa ändamål. Vid anmälan av proposition i ämnet till 1944 års riksdag (1944: 174) förordade jag också i princip, att Svea livgardes etablissemnt skulle efter erforderliga ombyggnadsarbeten utnyttjas för tillgodoseendet av ifrågakommande militära lokalbehov och att det av luftvärnsregementet disponerade etablissemntet skulle, därest förbandet komme att erhålla lokaler utom Stockholm, frigöras för civila ändamål. Riksdagen fann (skrivelse nr 383) icke anledning till erinran häremot.

Av berörda proposition framgår, att jag fann det möjligt att vid detta tillfälle taga ställning till frågan om detaljdispositionen av Svea livgardes etablissemnt endast såtillvida, att jag förordade anvisande av medel för iordningställande av lokaler för försvarsstabens fotoanstalt och det centrala bok- och blankettförrådet. Härjämte förordade jag, att medel skulle anvisas för vissa iståndsättningsarbeten å ifrågavarande etablissemnt; jag förutsatte emellertid att dessa arbeten skulle så utföras, att de komme till nytta för framtiden. Med bifall till Kungl. Maj:ts i berörda proposition framlagda förslag medgav riksdagen, att av vederbörligt inom 1942 års försvarsbeslut anvisat kvotanslag till byggnadsarbeten finge disponeras dels 415 000 kronor för iordningställande av lokaler för försvarsstabens fotoanstalt samt centralt bok- och blankettförråd, dels ock 600 000 kronor för erforderliga iståndsättningsarbeten å etablissemnten. Riksdagen uttalade emellertid, att det vore önskvärt, att frågan om det framtida utnyttjandet av Svea livgardes etablissemnt om möjligt i dess helhet underställdes riksdagen.

Av redogörelsen i det föregående har framgått, att kostnaderna för iordningställande av avsedda lokaler för fotoanstalten och bok- och blankettförrådet visat sig bliva högre än för ändamålet räknats med vid anmälan av propositionen 1944: 174. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av riksdagens uttalande om angelägenheten av att en generalplan utarbetas rörande det framtida utnyttjandet av Svea livgardes etablissemnt har jag föranstaltat om ytterligare utredning i syfte att dels minska de angivna kostnaderna dels klarlägga frågan om utnyttjandet av återstående lokalutrymmen inom etablissemntet. Den utredning som i dessa hänseenden numera föreligger synes möjliggöra en god överblick över dessa lokalfrågor.

Det i propositionen 1944:174 framlagda och av riksdagen utan erinran lämnade förslaget innebar i princip, att förutvarande Göta livgardes etablissemment (av etablissemmentet disponerat markområde) efter Stockholms luftvärnsregementets utflyttning från huvudstaden icke längre skulle utnyttjas för militära ändamål. Härutinnan ifrågasättes nu icke någon ändring. Sedan av statsmakterna numera beslutad utflyttning av regementet till ett i trakten av Norrtälje iordningställt etablissemment genomförts, böra således de av förbandet nu disponerade områdena för framtiden utnyttjas för civila behov.

I fråga om utnyttjandet av Svea livgardes etablissemment åter synes den numera föreliggande utredningen giva anledning till förnyade överväganden jämväl rörande principerna för etablissemmentets framtida utnyttjande.

Utgångspunkten för det år 1944 fattade principbeslutet var det trängande lokalbehovet inom huvudstaden för vissa militära staber och institutioner. Beträffande frågan huruvida förändringar med avseende å detta behov numera inträtt och om av denna anledning grunderna för berörda beslut kunna sägas vara undanryckta må till en början framhållas följande.

Riksdagen har fattat beslut om uppförande av nybyggnader för de militära högskolorna och för krigsarkivet. Förstnämnda byggnad har, med hänsyn till pågående utredning rörande skolornas organisation, ännu icke igångsatts; medel för dess påbörjande ha emellertid anvisats av riksdagen. Den för krigsarkivet avsedda nybyggnaden åter har nyligen påbörjats. Högskolorna och vissa delar av krigsarkivet äro för närvarande inrymda i militärstabsbyggnaden å Östermalm. Genom utflyttningen av dessa institutioner och försvarsstabens fotoanstalt kunna vissa utrymmen inom militärstabsbyggnaden frigöras för andra ändamål. Den utredning rörande utnyttjandet av dessa utrymmen som chefen för försvarsstaben verkställt visar, att det frigjorda utrymmet erfordras för beredande av lokaler för de delar av försvarsstaben och arméledningen — enligt fredsorganisation — som nu äro förlagda annorstädes i huvudstaden men som av organisatoriska skäl och även i syfte att avveckla i allmänna marknaden verkställda förhyrningar böra inrymmas i militärstabsbyggnaden. Berörda utflyttningar giva däremot icke utrymme för vissa andra staber (institutioner), för vilka lokaler nu förhyras. Jag syftar här närmast på *fjärde militärbefälsstaben, kommandantsstaben i Stockholm* och *centrala värnpliktsbyrån*, för vilka även i fredstid erfordras betydande utrymmen. Angelägenheten att avveckla dessa förhyrningar, vilka draga avsevärda kostnader — i februari 1945 inemot 125 000 kronor för år — kvarstår således.

Vid anmälan av propositionen 1944:174 fann jag en koncentration av arméns *officersskolor* med förläggning till Svea livgardes etablissemment erbjuda beaktansvärda fördelar, varför jag förordade åtgärder i sådan riktning. Enligt de för dessa skolor preliminärt uppgjorda planerna skulle artilleri-, luftvärns- och ingenjörskolorna, som nu äro anslutna till artilleri- och ingenjörhögskolan, inrymmas i en ny militär högskolebyggnad, medan infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna skulle förläggas i anslutning till krigsskolan på Karlberg samt trängofficersskolan kvarbliva i Skövde. Svårig-

heten att för det dåvarande bedöma i vad mån Karlbergs slott komme att bli rationellt utnyttjat vid en förläggning av nämnda officersskolor till Svea livgardes etablissement föranledde mig att förorda en överarbetning av projektet om centralisering av officersskolorna. Ytterligare överväganden rörande utnyttjandet av Karlbergs slott ha numera ägt rum. Det har därvid visat sig vara lämpligt att fullfölja de i propositionen 1944:174 angivna planerna. Vid sådant förhållande finner jag mig böra räkna med att nämnda skolor i huvudsak förläggas till Svea livgardes etablissement.

Behovet av nya lokaler för *försvarsstabens fotoanstalt* och för *centralt bok- och blankettförråd* kvarstår oförändrat. Härjämte har behov befunnits föreligga av lokaler för *östra flygbasområdesstaben*. Denna stab hade ursprungligen avsetts skola inrymmas i flygvapnets ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde. Emellertid har det visat sig, att plats inom byggnaden icke finnes för staben.

Av vad nu sagts torde framgå, att det lokalbehov som inom den närmaste framtiden blir aktuellt — antingen för att frigöra förhyrda lokaler, för att täcka nytillkommet behov eller för att ersätta mindre ändamålsenliga lokaler — såvitt nu kan bedömas snarast överstiger vad som vid tidpunkten för framläggandet av propositionen 1944:174 beräknades föreligga. Återstår då att belysa i vad mån lokaler därefter blivit tillgängliga, som kunna tänkas ifrågakomma som alternativ till den i berörda proposition angivna lösningen.

Först må då erinras, att 1945 års riksdag anvisat medel för fortsatt tillbyggnad av den militära administrationsbyggnaden å Ladugårdsgärde, vilken tillbyggnad är avsedd för försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och arméförvaltningens tygavdelning. Genom ianspråktagande av denna tillbyggnad beräknas frigöras — förutom åtskilliga förhyrda lokaler — ämbetsbyggnaden vid Jakobsgatan 30 i huvudstaden om sammanlagt 3 500 kvadratmeter nettoyta. Tänkbart vore att tillgodose förut berört lokalbehov genom att utnyttja sistnämnda ämbetsbyggnad. Emellertid måste till en början beaktas, att byggnaden icke förslår för tillgodoseende av alla de aktuella lokalbehoven. Vidare må framhållas att den centralisering av de militära organen till övre Östermalm-Ladugårdsgärde, som ett fullföljande av projektet om ianspråktagande av Svea livgardes etablissement skulle innebära, icke ernås vid en förläggning av vissa av här ifrågavarande organ till centrum av staden. Att berörda ämbetsbyggnad kommer att finna användning för andra statliga ändamål torde vara ställt utom allt tvivel. I vart fall synes det mig mer ändamålsenligt att utnyttja ifrågavarande centralt belägna ämbetsbyggnad för den centrala statsförvaltningen mera närliggande organ än de militära institutioner, som nu äro i fråga. Några andra i statens ügo befintliga lokaler, som skulle kunna disponeras för ifrågavarande militära institutioner, torde icke vara eller inom överskådlig tid bli tillgängliga.

Vad nu sagts ger vid handen, att det i propositionen 1944:174 anmälda lokalbehovet kvarstår, att därutöver vissa behov tillkommit samt att dessa behov icke kunna lämpligen och i vart fall icke i full utsträckning tillgodoses genom ianspråktagande av förefintliga eller inom överblickbar tid frigjorda

statliga byggnader. Förutsättningen för 1944 års principbeslut i fråga om det framtida utnyttjandet av Svea livgardes kasernetablissemment — tillgodoseendet av lokalbehovet för vissa militära organ — föreligger således allttjämt.

Som förut nämnts har riksdagen fattat beslut om uppförande norr om Valhallavägens förlängning mot öster av en för *de militära högskolorna* avsedd nybyggnad. På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1939:154 anvisade sålunda riksdagen (skrivelse nr 175) för budgetåret 1939/40 för ändamålet ett reservationsanslag av 2 200 000 kronor. Totalkostnaderna för byggnaden beräknades till 4 300 000 kronor. Då redan för budgetåret 1938/39 anvisats 50 000 kronor för vissa förberedande åtgärder, beräknades återstående medelsbehov till 2 050 000 kronor. Framhållas må, att förslag i början av år 1943 avgivits om uppförande av en nybyggnad, kostnadsberäknad till 3 300 000 kronor. Byggnadsfrågan har emellertid hittills fått anstå med hänsyn till förhållandena på byggnadsmarknaden och i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande officersutbildningen inom armén. Med hänsyn till inträffad prisstegring och delvis ändrade utgångspunkter för beräkningen av utrymmesbehovet torde det vara att förvänta, att en nybyggnad icke nu skall kunna uppföras inom ramen för angivna kostnad av 3 300 000 kronor. Riksdagen har (skrivelse 1945:217) medgivit, att anslaget å 2 200 000 kronor må disponeras jämväl under innevarande budgetår.

Det lokalbehov som anmäldes i propositionen 1944:174 var ej av den omfattningen att för dess tillgodoseende skulle behöva tagas i anspråk samtliga till Svea livgardes etablissemment hörande byggnader. Den fortsatta utredningen rörande etablissemmentets utnyttjande har tagit sikte på att undersöka möjligheterna att taga dessa utrymmen i anspråk även för de militära högskolorna, varigenom den för skolorna beslutade nybyggnaden icke skulle behöva uppföras och det markområde vid Valhallavägen som reserverats för dessa skolor skulle kunna disponeras för andra ändamål. Utredningen har utvisat, att förutsättningar härför föreligga.

Förslag har nu framlagts av arméns fortifikationsförvaltning rörande tillgodoseende inom ramen för Svea livgardes etablissemment av här berörda lokalbehov för fjärde militärbefälsstaben, kommandantsstaben, östra flygbasområdets stab, centrala värnpliktsbyrån, centralt bok- och blankettförråd, försvarsstabens fotoanstalt, arméns officerssskolor och de militära högskolorna. I förhållande till 1944 års förslag innebär detta förslag — i det föregående betecknat *alternativ I* — i princip den nyheten, att endast omkring 27 000 kvadratmeter av den till 45 000 kvadratmeter uppgående kasern- tomten behöver tagas i anspråk men att såsom ersättning för vissa byggnader å den frigjorda delen av området — bland annat en matinrättning och en gymnastiksal — skola uppföras vissa tillbyggnader i omedelbar anslutning till de egentliga kasernbyggnaderna. Kostnaderna för förslagets genomförande ha av fortifikationsförvaltningen uppskattats till 5 280 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945. Någon direkt jämförelse med de i propositionen 1944:174 framlagda kostnadsberäkningarna för etablissemmentets ombyggnad — inemot

2 000 000 kronor — kan icke åstadkommas, då det nu aktuella byggnadsprogrammet är ett annat, mer omfattande än det tidigare diskuterade. Det torde dock stå klart, att erforderliga om- och tillbyggnader inom etablissementet i och för sig komma att draga betydligt större kostnader än man tidigare räknat med. Tages hänsyn till att i och med byggnadsprojektets genomförande inbesparas medel, 4 300 000 kronor, som enligt prisläget 1939 beräknats erforderliga endast för uppförande av nybyggnad för de militära högskolorna och officersskolorna, synes emellertid detta alternativ ekonomiskt försvarbart; merkostnaden för tillgodoseendet av lokalbehovet för de militära staberna, värnpliktsbyrån, bok- och blankettförråd och fotoanstalten skulle — bortsett från prisstegringar — uppgå till allenast omkring en miljon kronor. Tages hänsyn jämväl till värdet av den tomtmark som vid genomförande av det nu framlagda programmet frigöres, måste enligt min mening detta rent ekonomiskt anses det i propositionen 1944: 174 överlägset. De med det fortsatta ianspråktagandet av Svea livgardes kasernetablissement förenade högre kostnaderna enligt nu föreliggande beräkningar synas mig således icke behöva i och för sig medföra ett frångående av det principbeslut, som statsmakterna år 1944 fattade.

Fortifikationsförvaltningen har emellertid jämsides med den fortsatta utredningen rörande ianspråktagandet av ifrågavarande etablissement utarbetat förslag, syftande till ett tillgodoseende av det förefintliga lokalbehovet enbart genom uppförande av nybyggnader på det av Svea livgarde nu disponerade området. Förslaget — betecknat som *alternativ II* — innebär i likhet med det såsom alternativ I betecknade, att endast en del (den sydligaste) av kaserntomten tages i anspråk. Sålunda erfordras endast omkring 18 000 kvadratmeter av tomten för ändamålet mot 27 000 kvadratmeter enligt alternativ I. Samtliga å kasernområdet nu belägna byggnader förutsättas skola rivas. Kostnaderna för förslagets realiserande ha av fortifikationsförvaltningen uppskattats till 6 780 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945. I förhållande till om- och tillbyggnadsalternativet innebär således nybyggnadsförslaget en merkostnad av 1 500 000 kronor. Att merkostnaden kunnat bli så förhållandevis liten torde delvis förklaras därav att de till ombyggnad ifrågakommande byggnaderna ha en massiv byggnadsstomme och att relativt omfattande och kostnadskrävande ändrings- och istandsättningsarbeten bliva nödvändiga för att giva byggnaderna en till deras nya användning anpassad form.

Nybyggnadsalternativet har av fortifikationsförvaltningen förordats till genomförande framför om- och tillbyggnadsalternativet. Även byggnadsstyrelsen har givit företräde åt nybyggnadsalternativet.

För egen del finner jag nybyggnadsalternativet innebära så avsevärda fördelar, att jag icke tvekar att förorda detsamma. Till en början må framhållas, att endast genom nybyggnad en fullt rationell och för de till inflyttning ifrågakommande institutionernas behov anpassad planlösning är möjlig. Vid ombyggnadsalternativet åter måste man med hänsyn till de nuvarande kasernbyggnadernas form räkna med att såväl planlösning som de särskilda tjänste-

rummens form i många fall bli mindre tillfredsställande. Vidare må framhållas, att enligt nybyggnadsalternativet endast en mindre del av kasern-etablissemangets område behöver tagas i anspråk. Med hänsyn till den av 1945 års markkommission särskilt påtalade bristen på mark för allmänna ändamål synes mig angeläget, att nu ifrågasvarande byggnadsfråga så löses, att minsta möjliga mark därför behöver tagas i anspråk. Vid ett genomförande av detta alternativ är det möjligt att disponera icke mindre än 60 % — omkring 27 000 kvadratmeter — av den nuvarande tomten för andra ändamål, vartill kommer, liksom enligt alternativ I, den tomt som reserverats för de militära högskolorna men i fortsättningen kan avses för andra ändamål. Slutligen må erinras att de årliga uppvärmnings- och underhållskostnaderna enligt nybyggnadsalternativet beräknats bli omkring 30 000 kronor lägre än vid om- och tillbyggnadsalternativet. Vad som kan framkalla betänkligheter mot detta alternativ synes vara, att den pågående översynen av försvarsorganisationen kan komma att leda till ett minskat behov av utrymme för de militära organen, varför nybyggnad icke borde nu komma till utförande. Denna invändning träffar emellertid även alternativ I liksom varje annat alternativ som förutsätter mer avsevärda kapitalinvesteringar. Vid bedömandet av invändningens tyngd måste hänsyn tagas till att de lokaler som här avses i största utsträckning bli användbara även för andra administrativa ändamål m. m. Då jag utgår från att byggnaderna komma att utföras på sådant sätt att de lätt kunna användas för andra institutioner, finner jag nyss anförda betänkligheter icke kunna bli utslagsgivande.

Jag anser sålunda den i ämnet verkställda fortsatta utredningen rörande det lämpligaste sättet att tillgodose förefintligt lokalbehov för de avsedda militära institutionerna giva vid handen, att en nybyggnad förlagd till Svea livgardes nuvarande kasernområde är att föredraga framför den i propositionen 1944:174 avsedda ombyggnaden av förbandets etablissemang. Någon i och för sig lämpligare eller mindre kostnadskrävande förläggning av nybyggnaden torde icke kunna anvisas, om hänsyn tages till önskemålet att ifrågasvarande lokaler böra förläggas i närheten av såväl militärstabsbyggnaden som den militära förvaltningsbyggnaden å Ladugårdsgärde.

Vad härefter angår den närmare utformningen av det framlagda byggnadsprogrammet, har byggnadsstyrelsen framhållit, att de företedda förslagen icke finge betraktas annat än som preliminära och ägnade att klarlägga företagets och kostnadernas ungefärliga omfattning. Jag delar i viss mån denna byggnadsstyrelsens uppfattning. Särskilt finner jag önskvärt, att mera detaljerade beräkningar framläggas rörande lokalbehovet för de olika institutionerna, och jag förutsätter, att ytterligare undersökningar verkställas om möjligheterna att åstadkomma begränsningar härutinnan. Vid byggnadsprojektets närmare utformning torde jämväl kunna ifrågakomma att vidtaga vissa ändringar såväl av lämplighets- som arkitektoniska skäl. I stort anser jag emellertid förslaget kunna läggas till grund för en mer definitiv utformning; det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för de medel som kunna komma att anvisas för företaget besluta om dess slutliga utformning.

Kostnaderna för det av mig förordade nybyggnadsprogrammet ha av forti-

fikationsförvaltningen beräknats till 6 780 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945. Byggnadsstyrelsen har ansett dessa beräkningar hållna i underkant och uppskattat kostnaderna till ett med 470 000 kronor ökat belopp. För egen del anser jag icke uteslutet, att kostnaderna skola kunna hållas inom den av fortifikationsförvaltningen angivna ramen, helst som det är min förhoppning, att den av mig förordade utredningen rörande lokalbehovet skall utvisa möjligheter att något begränsa byggnadsprogrammet. Jag finner mig därför böra lägga fortifikationsförvaltningens beräkningar till grund för ett medelsäkande i ämnet.

Vad slutligen angår finansieringen av de med byggnadsföretaget förenade kostnaderna — 6 780 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945, motsvarande omkring 6 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 — må här framhållas följande. Med den sammankoppling av byggnadsfrågan för de militära högskolorna (arméns officersskolor) med övriga byggnadsfrågor, som i det föregående förordats, kommer det av 1939 års riksdag anvisade anslaget av 2 200 000 kronor — varå enligt budgetredovisningen för budgetåret 1944/45 den 30 juni 1945 inemot 2 125 000 kronor kvarstå outnyttjade — icke att erfordras för det med anslaget ursprungligen avsedda ändamålet. Realiserandet av projektet med en fristående byggnad för de nämnda skolorna beräknades, såsom förut framhållits, erfordra en ytterligare anvisning av 2 050 000 kronor, varför totalkostnaderna kunna beräknas ha uppgått till $(2\,200\,000 + 2\,050\,000 =)$ 4 250 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande skolbyggnad ha såsom avseende ett före 1942 års försvarsbeslut liggande byggnadsföretag icke förutsatts skola belasta den för försvarsbeslutet uppgjorda kostnadsramen. Det synes mig vara principiellt riktigt, att kostnaden för ett till Svea livgardes nuvarande område förlagt byggnadskomplex till den del, som motsvaras av vad som inbesparas genom att den fristående skolbyggnaden icke kommer till utförande, anvisas såsom ett särskilt, utom berörda kostnadsram fallande anslag. Återstående kostnad $(6\,780\,000 - 4\,250\,000 =)$ 2 530 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945, motsvarande omkring 2 250 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, skulle då belasta berörda kostnadsram eller — i fråga om merkostnader till följd av prisstegring $(2\,530\,000 - 2\,250\,000 =)$ 280 000 kronor — därför anvisat prisstegringsanslag. Tidigare har räknats med en belastning av ramen med 1 015 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Merbelastningen i förevarande sammanhang skulle då bli $(2\,250\,000 - 1\,015\,000 =)$ 1 235 000 kronor.

Jag förordar således, att av vederbörligt inom försvarsbeslutets kostnadsram anvisat kvotanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. må för ifrågavarande ändamål anlitas — utöver vad som förutsatts i propositionen 1944:174 — ytterligare 1 235 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 ävensom att ett särskilt investeringsanslag utom kostnadsramen å 4 250 000 kronor anvisas under arméns delfond av försvarets fastighetsfond till bestridande av de med här avsedda byggnadsprojekt förenade kostnaderna.

Jag förutsätter härvid, att outnyttjat belopp å det av 1939 års riksdag anvisade reservationsanslaget givetvis icke skall få tagas i anspråk ävensom att

vederbörligt kvotanslag icke må tagas i anspråk för istandsättningsarbeten å förutvarande Göta livgardes etablissement; därest dylika arbeten skulle visa sig ofrånkomliga under den tid som återstår innan Stockholms luftvärnsregemente utflyttat till sitt nya etablissement torde härför få anlitas vederbörlig underhållspost å staten för försvarets fastighetsfond.

Här må slutligen framhållas, att samtliga till Svea livgardes etablissement hörande byggnader äro att betrakta såsom i sin helhet indirekt avskrivna bortsett dock från vissa mindre ändringsarbeten, vilka sannolikt torde kunna regleras över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Nybyggnad för vissa militära institutioner i Stockholm under försvarets fastighetsfond, arméns delfond, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 4 250 000 kronor, dels ock medgiva, att för bestridande av i det föregående angiven delkostnad för ifrågavarande nybyggnad må anlitas det i årets statsverksproposition (kapitalbudgeten: Bil. 3) under nämnda fond och delfond för budgetåret 1946/47 äskade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Per Kourtzman.